Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U001933

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 25-05-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Солоненко Олена Олександрівна
2. Olena O. Solonenko

Кваліфікація: аспірант, 053

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6359-5222

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 053

Назва наукової спеціальності: Психологія

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Психологія особистості: генеза, здоров'я, безпека

Дата захисту: 13-07-2026

Спеціальність за освітою: 053 Психологія

Місце роботи здобувача: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 13877

Повне найменування юридичної особи: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 15.21, 15.21.41.31, 15.31.31, 15.81.61

Тема дисертації:

1. Психологічні прояви тривалого травматичного стресу у підлітків із сімейною історією геноцидної травми Голодомору.

2. Psychological manifestations of continuous traumatic stress in adolescents with a family history of Holodomor-related genocidal trauma.

Реферат/анотація:

1. Дисертаційне дослідження присвячене теоретичному та емпіричному вивченню психологічних проявів тривалого травматичного стресу (ТТС) у підлітків в умовах війни та дослідженню його зв'язку із сімейною історією геноцидної травми Голодомору. У роботі запропоновано уточнене розуміння ТТС як багатовимірного психічного феномену, що формується в умовах безперервної загрози та поєднує характеристики як травматичної експозиції, так і відповіді на неї. У дисертації здійснено теоретичний аналіз сучасних підходів до вивчення тривалого травматичного стресу та його співвідношення з посттравматичним стресовим розладом, комплексним ПТСР, моральною та колективною травмою. Визначено, що ТТС відрізняється від ПТСР незавершеністю травматичної ситуації та постійною актуальністю загрози. Встановлено, що тривалий травматичний стрес формується в умовах безперервної небезпеки та характеризується хронічною активацією стресової відповіді, емоційною дизрегуляцією та виснаженням

адаптаційних ресурсів особистості. З'ясовано, що підлітковий вік є сенситивним періодом до впливу тривалого травматичного стресу через незрілість нейропсихологічних механізмів саморегуляції, інтенсивне формування ідентичності та підвищену емоційну реактивність. Встановлено, що ТТС у підлітків проявляється у підвищеній тривожності, депресивних симптомах, порушеннях сну, труднощах у навчанні та соціальній взаємодії. Особливу увагу приділено трансгенераційній геноцидній травмі Голодомору як важливому контексту дослідження. Визначено, що сімейна історія геноцидної травми може посилювати прояви тривалого травматичного стресу через особливості ментальних репрезентацій травматичного досвіду, які включають емоційні, сенсорні та когнітивні компоненти. Емпірично досліджено прояви ТТС, симптоми депресії, тривожності, ПТСР, моральної травми, порушення сну та емоційно-поведінкові труднощі у підлітків. За результатами психодіагностичного дослідження встановлено значущі взаємозв'язки між ТТС та показниками депресії, тривожності, ПТСР і моральної травми, що дозволяє розглядати ТТС як міждіагностичний процес. За допомогою мережевого аналізу досліджено коморбідну структуру тривалого травматичного стресу. Встановлено, що показники ТТС інтегровані у щільну мережу зв'язків із симптомами депресії, тривожності та посттравматичного стресового розладу. Виявлено, що центральними компонентами структури ТТС є відчуття постійної загрози, лють через несправедливість та емоційна дизрегуляція, які виступають предикторами розвитку депресивних, тривожних і посттравматичних симптомів. У дослідженні визначено особливості взаємозв'язку сімейної геноцидної травми Голодомору та тривалого травматичного стресу у підлітків. Встановлено, що наявність сімейної геноцидної травми асоціюється з вищими показниками ТТС, депресії, тривожності, ПТСР та моральної травми. Виявлено вікову специфіку психічних проявів: у підлітків із сімейною історією геноцидної травми відповідні симптоми є більш вираженими порівняно з дорослими. Результати якісного аналізу наративів свідків Голодомору засвідчили, що у підлітків переважають емоційно насичені, фрагментовані та сенсорно-перцептивні репрезентації травматичного досвіду, тоді як у дорослих домінують більш когнітивно опосередковані та контекстуалізовані репрезентації. Виявлено також, що трансгенераційна передача травматичного досвіду пов'язана не лише з психологічною вразливістю, але й із передачею адаптаційних копінг-стратегій та моделей резильєнтності. Наукова новизна дослідження полягає у першому емпіричному дослідженні проявів тривалого травматичного стресу у підлітків в умовах війни з урахуванням впливу сімейної геноцидної травми Голодомору, визначенні міждіагностичної ролі ТТС та встановленні вікових особливостей репрезентації трансгенераційного травматичного досвіду. Практичне значення результатів полягає у можливості їх використання у діяльності психологів, психотерапевтів, соціальних працівників та педагогів при розробці психодіагностичних, психокорекційних і психотерапевтичних програм підтримки підлітків в умовах війни. Ключові слова: тривалий травматичний стрес, геноцидна травма Голодомору, ПТСР, депресія, тривожність, моральна травма, підлітки, трансгенераційна травма, резильєнтність, копінг-стратегії.

2. The dissertation is devoted to the theoretical and empirical study of psychological manifestations of continuous traumatic stress (CTS) in adolescents under conditions of war and to the investigation of its association with a family history of Holodomor-related genocidal trauma. The study proposes a refined understanding of CTS as a multidimensional psychological phenomenon that develops under conditions of ongoing threat and combines characteristics of both traumatic exposure and response to it. The dissertation provides a theoretical analysis of contemporary approaches to the study of continuous traumatic stress and its relationship with post-traumatic stress disorder (PTSD), complex PTSD, moral injury, and collective trauma. CTS is distinguished from PTSD by the ongoing nature of the traumatic situation and the persistence of threat. It is established that CTS develops under conditions of continuous danger and is characterized by chronic activation of the stress response, emotional dysregulation, and depletion of adaptive resources. Adolescence is identified as a sensitive developmental period for the manifestation of CTS due to the immaturity of neuropsychological self-regulation mechanisms, intensive identity formation, and heightened emotional reactivity. CTS in adolescents manifests in increased anxiety, depressive symptoms, sleep disturbances, and difficulties in learning and social interaction. Special attention is devoted to transgenerational Holodomor-related genocidal trauma as an important context of the study. It is established that a family history of genocidal trauma may intensify manifestations of CTS through specific features

of mental representations of traumatic experience, including emotional, sensory, and cognitive components. The empirical study examined manifestations of CTS, symptoms of depression, anxiety, PTSD, moral injury, sleep disturbances, and emotional-behavioral difficulties in adolescents. Significant associations between CTS and symptoms of depression, anxiety, PTSD, and moral injury were identified, supporting the conceptualization of CTS as a transdiagnostic process. The comorbid structure of CTS was investigated using network analysis. CTS indicators were found to be embedded in a dense network of relationships with symptoms of depression, anxiety, and PTSD. The central components of CTS included a persistent sense of threat, anger related to perceived injustice, and emotional dysregulation, which functioned as predictors of depressive, anxiety, and post-traumatic symptoms. The study identified specific features of the association between family Holodomor-related genocidal trauma and continuous traumatic stress in adolescents. A family history of genocidal trauma was associated with higher levels of CTS, depression, anxiety, PTSD symptoms, and moral injury. Age-related differences in psychological manifestations were identified, with adolescents demonstrating more pronounced symptoms compared to adults. Qualitative analysis of Holodomor survivor narratives showed that adolescents demonstrate emotionally saturated, fragmented, and sensory-perceptual representations of traumatic experience, whereas adults demonstrate more cognitively mediated and contextualized representations. The findings also indicate that transgenerational transmission of traumatic experience is associated not only with psychological vulnerability but also with the transmission of adaptive coping strategies and resilience models. The scientific novelty of the study lies in the first empirical investigation of continuous traumatic stress in adolescents under wartime conditions with consideration of the influence of Holodomor-related genocidal trauma, in identifying the transdiagnostic role of CTS, and in determining age-specific features of traumatic representations. The practical significance of the findings lies in their application in the work of psychologists, psychotherapists, social workers, and educators involved in developing psychodiagnostic, psychocorrective, and psychotherapeutic programs for adolescents under wartime conditions. Keywords: continuous traumatic stress, Holodomor-related genocidal trauma, PTSD, depression, anxiety, moral injury, adolescents, transgenerational trauma, resilience, coping strategies.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Засєкіна Л. В., Федотова Т . В., Солоненко О. О. Методологічні та наративні засади дослідження проблеми морального дистресу у контексті воєнного конфлікту. Теоретичні і прикладні проблеми психології та соціальної роботи. 2022. № 96. https://doi.org/10.33216/2219-2654-2022-58-2-96-114.
- Солоненко О. О. Вплив геноцидної травми на психічне здоров'я нащадків в умовах актуального тривалого травматичного стресу. Теоретичні і прикладні проблеми психології. 2025. № 2 (67). С. 289–303. https://doi.org/ 10.33216/2219-2654-2025-67-2-289-303.
- Солоненко О. О. Особливості прояву тривалого травматичного стресу у підлітків під час війни. Психологічні перспективи. 2025. Вип. 45. С. 152–160. https://doi.org/10.29038/2227-1376-2025-45-sol.
- Солоненко О. О., Розмирська Ю. О. Концептуалізація поняття «тривалий травматичний стрес»: від переживання постійного насильства до тривалої травми війни. Психологія: реальність і перспективи. 2024. Вип. 23. С. 167– 176. https://doi.org/10.35619/prap_rv.vi23.403.
- Rafique M., van der Watt A. S. J., Solonenko O., Rozmyrska Y., Seedat S., Zasiekina L. Posttraumatic stress symptoms and posttraumatic stress disorder in adolescents exposed to continuous traumatic stress in Sub-

Saharan Africa: A systematic review and meta-analysis. Cambridge Prisms: Global Mental Health. 2026. Vol. 13. e20. https://doi.org/10.1017/gmh.2026.10129

- Zasiekina L., Hlova I., Kokun O., Kuznietsov I., Pastryk T., Solonenko O., Zasiekin S. Transgenerational transfer of genocidal trauma: a systematic review and meta-analysis. Frontiers in Psychiatry. 2026. Vol. 16. Article 1699835. https:// doi.org/10.3389/fpsyt.2025.1699835.
- Солоненко О.О. Професійна діяльність психологів в умовах спільної реальності. Стратегічні орієнтири розвитку науки, освіти, технологій і суспільства: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної 14 конференції (Біла Церква, 5 листопада 2022 року): у 2ч. Біла Церква: ЦФЕНД, 2022. Ч1. с.7–9.
- Солоненко О.О. Спільна реальність у професійній діяльності клінічних психологів в умовах військових дій. Психологічні основи здоров'я, освіти, науки та самореалізації особистості: матер. XV Міжн. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 23–24 березня 2023 року) / ВНУ імені Лесі Українки; кафедра практичної психології та психодіагностики; за заг. ред. Л. І. Магдисюк. Луцьк: Вежа-Друк, 2023.
- Солоненко О.О. Вікарна травма та релевантні поняття у професійній діяльності психологів в умовах військових дій. Актуальні проблеми клінічної психології та нейропсихології: матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. (27– 28 квітня 2023 року). Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2023.
- Солоненко О.О. Тривалий травматичний стрес у підлітків: психологічні особливості виникнення та динаміка прояву в умовах війни. Актуальні проблеми клінічної психології та нейропсихології: зб. тез. доп. IV міжнар. наук. практ. конф. (5-6 черв.2025-р м.Луцьк, Україна). Луцьк Вежа-Друк,2025.

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0125U001724

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Засєкіна Лариса Володимирівна

2. Larysa Zasiekina

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8456-0774

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Савелюк Наталія Михайлівна

2. Natalia M. Savelyuk

Кваліфікація: д. психол. н., професор, 19.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5246-9677

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Код за ЄДРПОУ: 02125544

Місцезнаходження: вул. М. Кривоноса, Тернопіль, Тернопільський р-н., 46027, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кірєєва Зоя Олександрівна

2. Zoia O. Kirieieva

Кваліфікація: д.психол.н., професор, 19.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-000105061-8413

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Код за ЄДРПОУ: 02071091

Місцезнаходження: вул. Дворянська, Одеса, 65082, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Малімон Людмила Яківна

2. Liudmyla Malimon

Кваліфікація: к.психол.н., професор, 19.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2964-6580

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мудрик Алла Богданівна
2. ALLA B. MUDRYK

Кваліфікація: к.психол.н., доц., 19.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0753-1536

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради — Журавльова Олена Вікторівна

Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні — Журавльова Олена Вікторівна

Відповідальний за підготовку облікових документів — Солоненко Олена Олександрівна

Реєстратор — Юрченко Тетяна Анатоліївна

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності — Юрченко Тетяна Анатоліївна

